LATINI LATINII VITERBIENSIS

8

OPINIO DE EA HISTORIAE

Socratis Sozomeniq. parte, qua Nectarij Epiſcopi factum de abrogato Paenitentiario presbytero continetur.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

R O M AE

Ex Typographia Bartholomaei Bonfadini
M D LXXXVII

DE PRAESIDENTIVM AVCTORITATE

LATINVS LATINIVS VITERBIENSIS

Sacrae Theologiae ſtudioſis S. D.

QVae longo temporis curriculo tacito quodam hominum ſuffragio probata ſunt, ea ſiquis temere infirmare conetur, id vnum facile conſecuturus eſt; vt, cum arrogantiae nomine apud omnes male audiat; tum, vt in ijs, quae ſingulari diligentia, & fide tradiderit, eius teſtimonium nemo recipiat. Quod ego vitium, vt a me longe alienum eſſe quiuis intelligat, dedi operam, ne in infirmanda veterum Scriptorum fide, quicquam prius auderem, quam exa-

minatis ſedulo, matureq. ſingulis rebus, quae in eius generis ſcriptis merito conſideranda ſunt, veritatis mihi lumen, ſuboſcurum licet, certum tamen aliquando Deo volente, affulſiſſet. Hoc veritatis lumen ſi, qui eruditi ſunt rationibus, argumentiſque a me allatis, tamquam face praelucente, videbunt; non temere a me quicquam tentatum gaudebo. Sin minus, cum homo ſim, aequo animo feram errores meos palam argui; atq. eo nomine me nõ mediocrem gratiam bonis omnibus habiturum eſſe polliceor. Valete. Romae, Idib. Sept. M. D. LXXXVII.

OPI-

SI quis poſt ea, quae acri iudicio conſiderata, diligentiq. ſtudio notata, atq. collecta ſunt a Iacobo Billio, viro doctiſſimo; quaeque breuiſſime attigit Melchior Canus de Socratis Scholaſtici hiſtoriae ſcopo amplius quaerẽdum poſtulet; operae pretiũ (vt ego ſentio) non mediocre facturus videbitur. Cum enim is callide quae ſcripſit, non facile ſe probaturũ bonis omnibus ſuſpicaretur, in ijs praeſertim geſtis, in quibus Nouatianorum laudes explicantur, id in primis ſummo ſtudio conatus eſt aſſequi, vt Lectorem ſibi cõciliaret, omnemq. ſuſpicionem amoliretur, nihil a ſe proditum iri, niſi exploratum ſedulo, atque compertum. Idq. frequẽter proteſtatur, ac repetit ve-

Lib. 1. c. 26. ſacr. obſeruat. Lib. 11. c. penult. in fine de locis theol.

terator eximius, quo ſcriptis ſuis facilius impetret firmiorẽ fidem. Conſcius enim fraudis non putauit ſibi ſimpliciter progrediendum. Ea vero ratione, fraudolẽta illa quidem, ſed nõ facile ab omnibus intellecta, auſus eſt nonnulla Nouatianorum ſuorũ geſta frequẽter inſerere, eaq. tamquam ab alijs commendata recenſere, vt aliorum fide hiſtoriae auctoritas niteretur, in quos nullum partium ſtudium vel leuiſsima ſuſpicione cadere videretur. Cum igitur ſenſim, quaſi per caecos cuniculos eo progreſſus eſſet, vt ad ſũma, quae callide perſuadenda legentibus moliebatur, iam patefactum aditum arbitraretur; ineptiſsimam fabulam cõmentus, contra omnem hiſtoriae veritatem ſcriptorum ſuorũ monumentis impudentiſsime prodere auſus eſt. Eam, ne quid ex me additum, imminutũ, immutatumue ſuſpicari

quis

quis poſsit, ijſdē verbis hic deſcribendam curaui, quibus ante annos plus minus xx. Ioānes Chriſtophorſonus Anglus Ciceſtrenſis epiſcopus Socratis huius,& aliorum quattuor Eccleſiaſticam hiſtoriā Latine reddidit. Ita enim ſcriptū legimus. *Per idē tēpus, &c.* quæ integra deſcribentur infra. praeſtat enim ſingula eius verba mature expendere, vnde commētitiae fabulae fraus facilius intelligi, planeq. manibus teneri ab omnibus poſſit. Nā praeterquā, quod falſum plane fundamentū cōfidentiſſime durisſimae frontis homo iecit, tum ipſa ſecum fabula pugnat, tum veritatis in ea caput nullū, pes nullus apparet; praeter illud vnum, cuius gratia tota haec egregia fabula ficta eſt; vt Nouatianorū impiam ſententiam decepti ſpecie boni catholici quiq. probarēt, atq. amplexarētur. Sed neceſſariū eſt, vt

quam proſpicio difficilem ſalebrã mihi initio oppoſitam, ſtudeam pri mũ iuuante Chriſto ſuperare. Quis quantuſq. vir fuerit Ioannes Chryſoſtomus, omnes norunt, quanta eius in catholica Eccleſia auctoritas omnia monumenta teſtantur. Is autem, ſi vera legitimaq. eius ſcri-
Sent. 4. d. 17. pta ſũt, quae olim a Petro Lombar-
Biblioth. lib. 5. c. 175. do, nuper vero a Xyſto Senenſi, vbe rius collecta, & notata ſunt vel inconſtantiae non mediocris, vel parum orthodoxi dogmatis nomine merito arguẽdus videtur, quod ego tamen nunquã facere auſim, ac propterea in eam ſententiam libentius venio, vt vel non eſſe Chryſoſtomi ea ſcripta putem, vel ſi eius eſſe con cedã, ab haereticis Nouatianis prae ſertim ea omnia fraudolenter inſer ta fatear; quae cũ alijs eius ſcriptis pugnare palam videntur. Ex Chryſoſtomo autem (vt probabili conie

ctura

ctura colligere quiuis facile poteſt) commentitiae fabulae argumētum Socratem cum Sozomeno ſumpſiſſe, cōcinnaſſeq. opinor. Cum enim ille ſaepe teſtetur, ſe non hortari quemquam, vt in publicū prodeat, atque in theatro delicta ſua cōfiteatur, aut alteri publicet, ſed Deo ſoli; occaſionem arripuiſſe videntur affirmandi olim in Catholicā Eccleſia ritum odioſum fuiſſe, vt quis tāquam in theatro praeſente Eccleſiae multitudine peccata ſua pronūtiaret. Quia vero in hac parte Socratis hiſtoria decurtata omnino, & manca manifeſto apparet; eam ex Sozomeno integram adſcribendam curaui: ex vtraq. vero, quae diligenter examinanda viſa erāt, com mode ſuis locis inſeram. Sozomeni verba haec ſunt: *Hoc tempore presbyterum, qui paenitentibus deputatus eſſet; eſſe non amplius paſſus eſt omnium pri-* *Lib. 7. c. 16. hiſt. eccl.*

mus

mus Nectarius Conſtantinopolitanae Ec cleſiae Epiſcopus, quē omnium ferme Ecdeſiarum praeſules imitati ſunt. Quid autem hoc ſit, aut vnde originem ſumpſerit, aut quam ob cauſam ſublatum fuerit (alij fortaſſe aliter referunt) ego autem quid mihi videatur explicabo. Etenim cum prorſus non peccare naturae ſit humana ſuperioris, paenitentibus autem quamuis frequēter deliquiſſent, veniam dari Deus iuſſerit, & ad impetrandam deniq. veniam confiteri peccata neceſſarium ſit; odioſum (vt credibile eſt) ſacerdotibus ab initio viſum fuit, tamquam in theatro audiente Eccleſiae multitudine delicta pronuntiare. Presbyterū itaq. aliquem vitae integritate quam maxime ſpectabilem, ſecretorum etiam tenacem, ac ſapientē huic officio praefecerunt.

Lib. 5. c. 19. hiſt. eccl. Socrates autem ita narrationem inſtituit: *Per idem tempus* (inquit) *viſum eſt Eccleſiae; vt presbyteri, qui in ſingulis Eccleſijs paenitentiae praeerant, tollerentur.*

lerentur.

lerentur. Idq. hac de cauſa. Ab illo tempore, quo Nouatiani ſe ab Eccleſia ſeiunxerant, recuſauerantq. cum ijs, qui tempore perſecutionis regnante Decio concitatae, lapſi erant, communicare; Eccleſiarum Epiſcopi Canoni adiunxerunt, ut in ſingulis Eccleſijs presbyter quidam paenitentiae praeeſſet; quo qui poſt baptiſmũ lapſi fuiſſent, coram presbytero ad eam rem deſignato peccata ſua confiterentur. Iſte Canon adhuc apud alias ſectas ratus, firmusq. manet. Soli autem qui fidẽ Cõſubſtantialis tenent, cum Nouatianis, qui cum illis in ea fide conſentiũt, presbyterum paenitentiarium reiecerunt. Nouatiani vero ne initio quidem iſtã quaſi appendicem admiſerunt. Epiſcopi qui iã praeſunt Eccleſijs, quamuis ad longinquum temporis ſpatium hoc tenerent inſtitutum, temporibus Nectarij Epiſcopi immutarunt: propter huiuſmodi facinus, quod forte fortuna in Eccleſia tum admiſſum eſt. Hunc ſcopum fraudolẽti

viri

viri conſiderent mecũ eruditi. Haec enim ſcena & apparatus totius fabulae expendatur prius neceſſe eſt, quam fabulae argumentum attingimus. *Viſum eſt* (inquit) *Eccleſiæ:* quam hic veterator Eccleſiam deſignare poteſt, praeter catholicam? At eam nunquam tale quid feciſſe auditum, aut ſcriptum eſt. Ante enim Nouatiani ſchiſma ſcripſerat Tertullianus inter Latinos de paenitentia volumen egregium; ſcripſerat de ea paſſim multa inter Graecos Origenes, praeſertim vero in Leuiticum de eius neceſſitate, & vſu diſſeruit.
Homil. 2 & 15.
Erat iam tum igitur in Eccleſia vetuſtiſſimus paenitentiae ritus inſtitutus, ſacerdotes electi, & forma quaedam non modo peccata Sacerdoti ſecreto confitendi, ſed etiam paenitentiae praeſcriptus, pro qualitate, & quãtitate peccatorum modus: praeſertim in grauioribus pu-
Sozom. ubi ſupra Niceph. 12. c. 28.

blicis-

blicisque delictis, quae etiam publica paenitentia expiabantur. Deinde quaenam iſta fuit Eccleſia, quiue Epiſcopi; quibus viſum eſt canonē pro re nata neceſſariũ ſtatuere? Vbi locorum coacta ſynodus, quo indicente, quo imperante, quibus Coſſ. quo ſcriptore prodente? an haec omnia omiſſa fraudem non palam indicant? an non conficta omnia manifeſte clamitant? Quaenam igitur commentitia haec fuit Eccleſia, quae poſt Nouatiani ſchiſma ſtatuit paenitentiarium presbyterum inſtituendum; & Nectario Epiſcopo praeſidente poſt annos paene cẽtũ quadraginta eundem eſſe tollendum? profecto nemo facile dixerit; quin immo contra audacter, ac vere affirmare poterit in Eccleſia catholica, & ante Nouatianum ſemper ac deinceps, tũ peccatorum confeſſionẽ ſacerdotibus fieri, tũ ab eis paenitentiae

nitētiae modū imponi cōſueuiſſe. Si quid autem uideri nouum potuit accidiſſe poſt Nouatiani ſchiſma, id vnū certe fuit; quod peccatorum licentia in dies magis aucta eſt, ſublato cōfitendi pudore, ac laborioſae paenitentiae actione conculcata. Quod ipſemet Socrates, & Sozomenus ac Nicephorus ingenue fateri diuina veritatis vi coacti ſunt, vt infra oſtendemus. Non fuiſſe autem ab Eccleſia Catholica ritum aliquē innouatum circa lapſorum paenitentiam poſt Nouatiani ſchiſma docent nos eiuſdē Eccleſiae firmiſſimae eius temporis columnae Cornelius Rom. Pont. Cyprianus Carthaginenſis, & Dionyſius Alexandrinus, quorum Epiſtolae ab Euſebio Caeſarienſi recitātur, in quibus Nouatiani vita, ſcelera, ſchiſmaq. deſcribitur, eiuſque inhumana crudelitas condemnatur. Cypriani vero

vbi ſupra.

Lib. 6. c. 35. hiſt. eccl.

plures

plures Epiſtolae ad Cornelium Papam, ad Confeſſores, & liber de lapſis palam declarant, nihil innouatum in Eccleſia propter lapſos, aut Nouatiani ſchiſma & Nouati haereſim fuiſſe, ſed tā in Concilio LX. Epiſcoporum Romae a Cornelio habito, quam Carthagini Cypriani vigilātia prouiſum eſſe, ne temere lapſis niſi legitima peracta paenitentia pax, & myſteriorum comumnicatio daretur: etiam ſi martyrum uel cōfeſſorum libellis maxime cōmendarentur. Potuit forte hic aliquid innouatum videri ijs, qui veterem in Eccleſia ritum non diligenter cōſiderarunt; modumq. & formam in peccatorum confeſsione paenitentiaq. inſtitutam ab initio ac ſemper obſeruatam non animaduerterunt. Diſſimulauit aſtute haec omnia Socrates; & Sozomenus, qui cum Nicephoro in hac commētitia fabula *Damaſ. in Pont.*

illum

illum ſecuti incaute ſunt. Scripſerunt Epiphanius, Theodoretus, Zonaras, Cedrenus ea, quae viuente Nectario notabiliora acciderant; cur ergo tot, tantique viri rem tāti momenti miro ſilentio praetereundam omnino exiſtimaſſent, ſi vel leuiſsima quidem eius rei ſuſpicio apud homines viguiſſet? certe non eſt veriſimile: cum praeſertim Theodoretus tā in hiſtoria, quam in haereticis fabulis, & decretis catholicis Nouatiani errores, ac de paenitentiae in catholica Eccleſia ſolēni ritu vſq. ab Apoſtolis ſemper retento tam multa pie, prudenterq. ſcripſerit. Quid de Latinis Eccleſiae ſcriptoribus ſentiendum? Ambroſium, Pacianum, Hieronymum, Rufinum, Auguſtinum dico; quibus ſuperſtitibus Nectarius praefuit, num tantae rei mutationem in Eccleſia Dei factam diſſimulaſſent, ac ne vno

quidem

quidem verbo eius rei mentionem fieri oportere ſtatuiſſent, vt in ea re Nouatianis gratificarentur? Sed nimirum id verum eſt, caecutiunt homines facillime, vbi quid ſupra modum appetũt, amiſſo veritatis lumine, vt ſaepe ſecum pugnare videas, cum ſemel a veritatis ſemita exciderunt. qua poena fere omnes vſq. in hanc diem haereticos a Deo multatos fuiſſe cognouimus. Sed vt alia pauca examinemus. Quaenã aliae ſectae ſunt, apud quas Canon ille de presbytero paenitentiario inſtitutus, ratus, firmuſq. manet; ſoli autem, qui Conſubſtantialis fidem tenẽt, cum Nouatianis, qui cũ illis in ea fide conſentiunt, presbyterũ paenitentiarium reiecerunt? Quãquam enim ſectarum nomen indifferẽs in bonam partem Lucas in Act. accepe rit; apud Paulum tamen, & Petrum in deteriorem ſemper partem inue- *Ibid.* *Act. ca. 26.* *Gal. 5.* *2. Pet. 2*

nimus, vt hodieq. paſſim omnes interpretamur. Quae hic igitur aliae ſunt ſectae, quam eae, quibuscũ Nouatiani non cõmunicant, & Cõſubſtantialis fidẽ tenent, quae Canonẽ de presbytero paenitẽtiario inſtitutum, ratũ, firmumq. tenent; atq. eo diſcrimine a Nouatianis ſeparãtur? Si ſeparantur a Nouatianis; aliarum ſectarũ nomine neceſſario Catholica Eccleſia cẽſenda erit; nõ aũt aliae quaeuis haereſes, ſi quae tũ forte vigebãt, & cũ Nouatianis conueniebãt. Hic aũt quis non videat ſectarũ nomine a fraudolento hiſtorico catholicae Eccleſiae auctoritatẽ cõtumelioſe perſtringi, eiq; tam infami vocabulo odiũ apud oẽs inuidiãq; creari? Haec ſi diligentius conſideraſſet Canus, & Billius, nõ ſatis (credo) viſum illis fuiſſet oſtendere Socratem Nouatianarum partium ſtudioſiſſimum; eorum geſta tam effuſe

paſsim

paſſim extollere ac laudare. Ea enim et ſi corruptum hominis ingenium, animumq; declarant, non tamen eo vſq. progreſſum arguunt, vt palam Catholicae Eccleſiae auctoritatem in deriſum adduceret: quod hic facere auſus eſt confictа etiā fabella; quo in legētium animos furtim facilius penetraret: eaque fraude Nouatianorum de Catholica Eccleſia triumphū, ſi quomodo fieri poſſet, in poſterum firmum ſtatueret. Sed percurramus reliqua: *Soli*, inquit, *qui Conſubſtantialis fidem tenent, cum Nouatianis, qui cum illis in ea fide conſentiūt, praesbyterum paenitentiariū reiecerūt.* Ibid. Aut ego hic parum video, aut Socrates manifeſto ſecum pugnat; Quem enim presbyterum paenitentiarium reiecerunt Nouatiani, ſi ab initio non receperunt? continuo enim ſubijcit: *Nouatiani vero nē initio quidē iſtam quaſi appendicem admiſerunt.* Ibid. At

demus eum minus proprie locutũ, dum priuatim ſingulis vim eius verbi accommodare non poteſt. Reliqua expẽdamus: Sequitur enim: *Epiſcopi vero praeſidentes Eccleſijs, quamuis ad longinquum temporis ſpatium hoc tenerent inſtitutum, tamen temporibus Nectarij Epiſcopi immutarunt. propter huiuſmodi facinus, quod forte fortuna in Eccleſia admiſſũ fuit.* Quam fraudolẽter, vt cancer, Veteratoris huius ſermo ſerpat, animũ quaeſo aduertite; Epiſcopos, ait, qui vſque ad Nectarium Eccleſijs praeſidebant per lõgum tempus veteris inſtituti tenaces fuiſſe, vt eos virtute conſtantiæ laudare uideretur; ne poſtea quam ueteris eius inſtituti rationem nullã habendam eſſe ſtatuerunt, leuitatis & inconſtantiae nomine damnari poſſent; quaſi ita temporum neceſſitate poſtulãte, aut uerius rei ueritate clarius intellecta, ſententiam pru-

denter

denter mutarint. Vt demus enim occaſione ſceleris in vna Eccleſia commiſſi, Nectario viſum fuiſſe vetus inſtitutum neceſſario mutandum, quae ratio ſuadere potuit, vt Epiſcopi orientales omnes vetuſtiſſimū ritum in Eccleſia ſemper retentum vnius Epiſcopi exēplo penitus abolerent? Quis hic non videat ſcriptoris doloſum artificium, vt commentitiae fabellae ſuae fidē obiter aſtrueret, haec omnia quaſi ſcenae apparatum diligenter explicaſſe? Expendamus deinceps ſequentia: *Nouatiani vero*, inquit, *ne initio quidem iſtā quaſi appendicem admiſerunt*. Initium hoc, in quo velut cardine totius fabulae occultarum machinarum molimina verſantur; quale ſit, quo tēpore coeptum, quaue de cauſa, operepraetiū eſt diligenter inueſtigare. Si enim poſt Nouatiani ſchiſma, vt Sozomenus prodidit, & retulit Nicephorus

Ibid. *Ibid.*

ea de cauſa initiũ factum eſt, vt presbyter paenitentiarius in Eccleſijs conſtitueretur; conſequitur neceſſario ante Nouatiani ſchiſma nunquã confeſſionis, ac paenitentiae ritum in Eccleſia fuiſſe. Qua fronte autem audeat Socrates negare, quod Nouatianus ipſe dum adhuc in Eccleſia eſſet, edito ad hoc nominatim libro de Negatoribus vel lapſis recipiẽdis ꝓfeſſus eſt? Id quod Cyprianus Epiſtola ad Antonianum his verbis narrauit: *Additum eſt etiã Nouatiano tunc ſcribente, & quod ſcripſerat ſua voce recitãte, & presbytero Moyſe tum adhuc confeſſore, nũc iam martyre ſubſcribẽte, vt lapſis infirmis, & in exitu cõſtitutis pax daretur. Quae litterae per totũ mũdum miſſae ſunt.* Et Pacianus aſſerit ad Sympronianum cõtra Nouatianos ſcribens: *Quem librũ*, ait, *& ſcripſit, & ſuaſit, & legit; additq. infra: Quid*, ait, *Symproniane frater? Nouatianus haec ſcripſit,*

Epiſt. 2. lib. 4.

Epiſt. 3.

&

& vt obſequiũ merae volũtatis adiungeret, etiã ſcripta recitauit. Teſtis eſt eius dextera, teſtis quae ſcripſit manus, teſtis lingua, quae legit: adhuc Cornelius Epiſcopus nõ erat. Quo enim alio praetextu ſchiſma ſuũ colorare ſtuduit, quam quod Eccleſia paenitentes lapſos recipiebat? q́d hoc praeuaricatore impudentius fingi poteſt. Erat igitur hoc ĩ Eccleſia inſtitutũ vetus, quod quia qui Eccleſiae praeerãt religioſe retinendũ cẽſuerunt, Nouatianus doloris impatiẽs, quod ipſi Cornelius praelatus eſſet, ab Eccleſia deſciuit; & contra ea, quae prius ſanus ſcripſerat, palam auſus eſt lapſis paenitentibus affirmare Eccleſiam dare pacem & communionem myſteriorum non poſſe. Non ergo initium poſt Nouatiani ſchiſma factum eſt; mentitur igitur manifeſte Socrates. quamquam mancus in hac narratione & parũ ſibi cõſtante, apparet, Ex

Sozom. l. 7. c. 16. Niceph. l. 12. c. 28

Sozomeno tamen ea facile reſtituitur quam ſupra appoſui. Quis ergo hoc impudentiſſimi hominis mendacium ferat, in re tanti momenti deſcribenda? Nicephoro certe condonari poteſt, qui hiſtoriam ſuam ex aliis collectam contexuit poſt octingentos quadraginta plus minus annos a Socrate. Scripſit enim Bonifacio VIII. Pont. Rom. Socrates vero, & Sozomenus circa annum Domini quadringenteſimum quadrageſimum. Fuit quidem in Eccleſia catholica pro varia temporũ condicione interdum in curandis animorũ morbis facilior, mitiorq. diſciplina, interdum vero ſeuerior in publicis praeſertim grauioribuſque delictis; quum paſſim ſaeuiente perſecutione lapſorum numerus augeretur, atq. ad mali eius incrementum ſacerdotum facilitas in danda lapſis pace deprehenſa eſt, maiorem

in dies

in dies cauſam praebuiſſe. Qua de re B. Cyprianus maxime queſtus eſt. quum lapſorum multitudo omnem (quod aiunt) lapidem importuniſſime moueret: vt pacem ab Eccleſia crudo adhuc tempore, nulla prius peracta legitima paenitentia impetraret: quod quia Epiſcoporum vigilantia conſequi non poterant, ipſi ſua ſponte coeperunt peccata ſua publice profiteri, vt ſalubri hoc cõſilio, humiliq. confeſſione aliqua ex parte ſacerdotum miſericordiã prouocarent. Haec igitur fuit tunc non quaſi in theatro inſtituta peccatorum pronuntiatio, ſed voluntaria lapſorum profeſſio. Non debuit ergo appellari odioſum inſtitutum, quod lapſi ipſi nemine imperante neceſſarium praeſidium prudenter ſalubriterque amplexi ſunt: quo citius faciliuſque ad Eccleſiae communionem aliquando tandem

Libr. 3. Epiſt. 14 vſque ad 20. & ſerm. de lapſis.

peracta

peracta paenitentia admitterentur. Haec pluribus forte, quam veritatis per ſe manifeſtę ratio poſtularet, ſum perſecutus, quod rem nouam arduamque aggreſſus, non exiſtimaui facile multis perſuaderi poſſe, hiſtoriam hanc poſt annos mille centum ſexaginta falſitatis argui, atque adulterinam pronuntiari debere. Sed expendamus tandem lepidiſſimam prima fronte, ſed in receſſu fraudolentam, maximeque perniciosam, quam hic commentus eſt, fabulam. In qua comminiſcenda ſingularis eius calliditas facile deprehenditur. Quia enim Nectarius vir nobilis Patricius, Praetorq. Conſtātinopolitanus vitae quidem innocentiſſimae, ſed grandaeuus adhuc catechumenus, nulla ſacrarum litterarum ſcientia, nulla dicendi aut ſcribēdi facultate praeditus ad eam regendam Eccleſiam poſt Grego-

rium Nazianzenum, & ante Ioannem Chryſoſtomum electus fuit;nō potuit Socrates aliud tēpus eligere ad fabulam concinnandam accōmodatius,quam Nectarij, qui nihil vnquam ſcripſit. Aſtute igitur Socrates eam nouitatem Nectario facile tribui poſſe intellexit. quem virum Gregorius Nazianzenus modeſte admodum, ſed tamen acriter reprehendit, quod in Eccleſiae munere ſtrenue obeundo valde deficeret. teſtis eſt eius Epiſtola ad Nectarium ipſum,quae extat publice. Nō fuit igitur Socrates in tempore, & perſona deligēda ad fabulam ſuam accommodata parum ſagax. Sed iam fabulam ipſam videamus: *Mulier quaedam nobilis*, inquit, *ad presbyterum paenitentiarium accedit, peccata, quae poſt baptiſmum commiſerat, particulatim confitetur; presbyter mulieri mandatum dat, vt ieiunijs, & continuis* *Ibid.*

nuis

nuis precibus ſe dederet, quo vna cum peccatorum confeſsione opus dignum paenitentiae oſtenderet. Mulier longius in confitendo progreſſa, alterius culpae ſe ipſa inſimulat; docet diaconum Eccleſiae cum ipſa dormiſſe. Ob quod facinus hoc modo patefactum diaconus ab Eccleſia deiectus eſt; tumultus inde in populi multitudine excitatus. Nam indignabantur non ſolum de admiſſo flagitio, verũ etiam quod inde grauis infamiæ, & contumeliæ nota Eccleſiae inuſta eſſet. Itaque quum ſacerdotibus ob eam cauſam eſſet vehementer obtrectatum, Eudaemon quidam Eccleſiae presbyter genere Alexandrinus Epiſcopo Nectario dedit conſilium, vt presbyterum paenitentiarium tolleret: & liberam daret poteſtatem, vti pro ſua quiſque conſcientia ad myſteria percipienda accederet; nam eo pacto ſolum futurum eſſe, vt Eccleſia omni macula careret infamiae. Hactenus Socratis verba, quibus extremam fa

bulae

bulae commentitiae ſuae cataſtrophen complexus eſt. Ego cum ſatis mihi videar immoratus in explicanda totius fabulae ſcena; id vnum de fabula dicam, non ſatis emunctae naris mihi videri eos, qui cum praemiſſa diligenter expenderint, nondum tamen odorati plane ſint egregiae fabulae fraudolentiſſimum cõmentum. Vt igitur breuiter ijs quoque ſatisfaciam; peto cõfidenter ab omnibus, vt quod eſt in veteri prouerbio, mecum recogitent: *Mendacem memorem eſſe oportere*. Vt enim rei vanae nulla eſt ſoliditas, ita difficile quis in re conficta tam caute progredi poterit, vt non excidat; cum quo curſum dirigat, certum aliquod fundamentum non habeat: *Presbyter paenitentiarius*, inquit, *vir grauis, ſapiens, & (quod caput eſt) ſecreti in primis tenax ab Epiſcopis eo cõſilio in Eccleſijs inſtitutus eſt, confeſsio-* *Sozom. vbi ſup.*

nibus

nibus audiendis, ne tanquam in theatro audiente Eccleſiæ multitudine peccata quiſq. ſua pronuntiaret: quod reuera & odioſum erat maxime, & multos (vt veriſimile eſt) propter verecundiam a peccatorum confeſsione facienda retrahebant. Videamus nunc quantum huic prudenti conſilio res ipſa atq. exitus fabulae reſpondeat: *Mulier nobilis cum ſemel peccata ſua confeſſa ſecreto eſſet, ac paenitentiae modum impoſitum expleuiſſet; iterum confeſſa eſt cum Diacono Eccleſiae corpus ſuum miſcuiſſe.* Quid hic erat expectandum a preſbytero ſecreti tenaciſſimo, niſi vt impoſita ſecreta ſalutariq; paenitētia ſuo munere rite perfungeretur? Cur ergo hoc nefarium ſacrilegiū publicatum eſt, ita vt populus tumultuaretur? Hoccine paenitentiarij presbyteri ſacrilegium diſſimulare Nectarius, aut rem ipſam per ſe vtiliſſimam eliminare ab Eccleſia

ſua

ſua debuit? Quis ita deſipiat, vt ſi quid tale ipſi contigiſſet, tãtum nefas committere auſus eſſet? Rimarum certe plena eſt commentitia fabula, ita hinc, atque inde fraus effluit, vt ad ipſam coarguendam liberaliſsime nobis plurima argumenta ſuppeditet; quo nomine Socrati partim gratias agimus, quod neminẽ imprudentem fefellit; partim malitioſae fraudis eumdem iure optimo reum facimus. quod enim maxime ſtuduit, ſi nõ eſt aſſecutus, fraudolentum tamen animum ſuum celare non potuit. Repetamus nunc iterum Nectarij factum; videamuſque an ſaltem excuſari aliqua ratione poſſit ab impietate, atque iniquitate. Quod erat ad omnium ſalutem in Eccleſia ſanctiſſime inſtitutum ſubſtulit, animarumque ſibi cõmiſſarum periculo, immo verius certo diſpendio innocentem popu

lum ſuum crudeliſsime multauit: presbyterum vero paenitentiarium manifeſto ſacrilegij crimine maculatum, cuius ſcelere populi tumultus excitatus, ſacerdotum ordinem, Eccleſiaeque auctoritatem conuicijs ac maledictis ꝑſcindebat, praepoſtera quadam humanitate abuſus ſatis habuit ab officio paenitentiarij, quod per ſe graue, ac laborioſum erat, liberare. Haeccine ouium eius charitas, haeccine contra facinoroſos diſciplinae ſeueritas merebitur appellari? Hiccine poterit Axiomaticus, prudens, vitaeque innocentiſsimae vir ab omnibus vno ore celebrari? qui in ſynodo Constātinopolitana prima CL. Epiſcoporum ſuffragio Epiſcopus Conſtantinopolitanus electus Gregorio Naziāzeno ſucceſsit. Eam vero nouitatem ſi in Eccleſia Conſtantinopolitana contigiſſet, Romani Pontifices,

Niceph. in Chronologia. Photius de Synodis c. 2. Socra. 5. cap. 8. Sozom. 7. cap. 8. Niceph. lib 12. c. 12.

tifices, qui Eccleſiae catholicae tūc praeerant, tacitam atq. inultam eſſe paſsi eſſent? cū minora ſemper corrigere atq. emendare ſtuduerint? Teſtes ſunt multorum Pontificum Epiſtolae quāplurimae ad diuerſas Eccleſias per vniuerſum Chriſtianum orbem miſſae. Nectario igitur adſcribi poterit tam impium factum, cuius praeter Nouatianum Socratē nemo vnquam meminit? Quae autē aetas clariſſimorum ſcriptorum, ſanctiſſimorumq. Patrum, atq. catholicae Eccleſiae Doctorum copioſius examen profudit, quam ea ipſa, in qua Nectarius floruit? Damaſus Romae, ac deinceps Syricius Epiſcopatum geſſit, Ambroſius Mediolani, Gregorius Nazianzi, Hieronymus presbyter, Ioannes Chryſoſtomus qui huic Nectario ſucceſſit; Auguſtinus Hipponenſis Epiſcopus Eccleſiae catholicae lumen, poterit ne

tot,tantisq. viris ſuperſtitibus, qui tam multa diligentiſſime ſcripſerũt, tantum facinus occultum fuiſſe? aut ſilentio praeteritum exiſtimari? Quid? Theodoſius Imperator catholicus, qui ab Ambroſio ob iniuſtiſſimam Theſſalonicenſiũ caedem ab ingreſſu Eccleſiae repulſus paenitentiam publicam peregit, atque inter laicos communicare tandem permiſſus eſt; cum Conſtantinopolim reuerſus, atque a Nectario intra presbyteriũ inuitatus eſt: num hoc tantum in ea Eccleſia non recte factum reprehendiſſet; & non potius paenitentiae ſalutaris veterẽ in Eccleſia ritum ſemper retentum, atque ab ipſo Imperatore religioſiſſime obſeruatũ, a Nectario temere ſublatum exprobraſſet, reſtituẽdumq. omnino ſtatim ſtuduiſſet? At Eudaemonis id conſiliũ fuit, quam vereor ne Cacodaemonis potius non conſilium

Rufinus 2. c. 18. Theod. 5. c. 17. Sozom. 5. c. 24.

ſilium Nectario datum, ſed Socratis dolus malus Nectarium falſo cōmentus ſit id feciſſe, quod nec factū vmquam aut cogitatum fuit, niſi a deſperatis haereticis. Quando autem permiſſum vmquam fuit, vt ſine peccatorū confeſsione nulla peracta paenitentia, ſublatoque paenitentiario presbytero, vnuſquiſque pro ſua conſcientia ad participanda ſacra myſteria admitteretur? Nō ne etiā qui publice peccaſſent, potuiſſent ſuo iure a ſacerdotibus ſine vlla paenitentia communionem extorquere? atque ita ſacerdotes coacti fuiſſent contra Chriſti mandatū porcis & canibus ſacramēta proijcere cōculcāda? Quid ergo hic Socrates vidit, quod Nouatianis ſuis patrocinaretur? In eo enim quod paenitentiā ſubſtulit, vt videatur ali quid illorum haereſim approbaſſe; certe ex altera parte eorum crudeli-

tatem palam condemnauit; cum ad Eccleſiae communionem & pacem paſsim omnes recipi conſueuiſſe aſſerũt. Nulla igitur reuera in Eccleſia facta eſt nouatio, quam Nouatianus Socrates conficta fraudolenter fabula commẽtus eſt. Sed videamus tandẽ qua ratione egregius veterator putauit ſibi ad fidem totius fabulae comparandam firmiſsimum gradum eſſe facturum. Obijcit Eudaemoni, quod catholicus quiſque iure potuiſſet obijcere. Factum ſcilicet ipſius conſilio, vt in poſterum libera omnibus ſit peccandi licẽtia,
Eph.5. Apoſtolique praeceptum nemo au-
1.Tim.5 deat exequi, vt arguat ſcilicet publice peccantem. Conſtare tandem arbitror fraude Socratis factum, vt in quaeſtiones inexplicabiles tãquam in labyrinthum pars magna Theologorum ſe coniecerit: quorũ quidem ſtudium laudabile, & pietatis

plenum non poſſum non magnopere cõmendare: ſed viciſſim non admirari vehementer, vt quod primũ praecipuũque erat in ea hiſtoria cõſiderãdum, ſtupore quodam affecti, &(vt Apoſtoli verbo vtar) faſcinati tam oſcitãter praetermiſerint, commentumque falſiſsimum pro vera hiſtoria confidenter receperint. *Gal. 3.*

Hactenus quae tenues ingenioli mei, aetatiſq. effoetae vires praeſtare in re difficili, (poſt ea quae notarunt viri eruditi Ioannes Haſſelius, Marianus Victorius, Alanus Copus, & Iacobus Pamelius in Tertulliani libro de Paenitẽtia, quos tamen leuiter percurri) iuuante Chriſto potuerunt. Ea nũc libẽter cõmunicaui, vt quid tandẽ viri eruditi de tota re mature prius examinata ſentiendũ ſtatuant, pro ſua quiſq. virili parte catholicae Eccleſiæ cauſa vt indicẽt rogatos ſe etiam atq. etiam vehe-

menter eſſe arbitrentur. Cuius ego Eccleſiae cenſurae haſce meas conſiderationes humiliter ſubijcio.

Poſt Nouatiani ſchiſma Nouatique haereſim extant Petri Alexādrini Epiſcopi Canones paenitentiales. Epiſtolae quoque Athanaſij ad Rufinianū, Baſilij ad Amphilochiū, Gregorij Nyſſeni ad Latoiū. Quae omnia habentur cum Theodori Balſamonis Scholijs.

QVAE-